

## Anmeldelser

Peder Andersen, Fiskeriøkonomi, Esbjerg: Sydjysk Universitetsforlag, 1979, 298 s. 98,50 kr.

I samfundsvidenskabelig sammenhæng har fiskeriproblematikken indtil for nogle få år siden været et næsten uopdyrket område, - i hvert fald på dansk grund. P.A.s bog er således den første omfattende teoretiske fremstilling af fiskeriproblematikkens økonomiske aspekt på dansk.

Som politolog ville det selvfølgelig være halsbrækkende - og tillige uinteressant - at forsøge at vurdere bogens økonomisk-teoretiske indhold. Jeg skal i stedet nedenfor give en sammenfatning af bogen og begrænse mine vurderinger til dens "policy" relevante forslag.

Enhver beskæftigelse med fiskeriproblemer - økonomisk som politologisk - må nødvendigvis tage udgangspunkt i en karakteristik af selve fiskeressourcen, hvilket P.A. da også indleder med (kap. 1).

Fiskeressourcen er - ligesom miljømæssige ressourcer - på to væsentlige punkter forskellige fra almindelige økonomiske ressourcer. Folkeretligt har de traditionelt været en fælles ejendom, som enhver principielt har haft åben adgang til frit at udnytte. Disse to særtræk skyldes, at de pågældende ressourcer ikke normalt lader sig underkaste individuel ejendomsret, samt at de har været antaget for uudtømmelige.

Denne uudtømmeligheds-forudsætning er imidlertid i vort århundrede i større eller mindre grad bristet på grund af teknologi- og velfærdsudviklingen, og fordi ressourcens fælles/åbne karakter intet incitament giver til at planlægge udnyttelsen langsigtet. Det har således i 60 og 70'erne ført til talrige eksempler på nedfiskning af forskellige fiskebestande med en stigende politisering til resultat.

Fisken er en selv-reproducerende ressource. Ud fra en biologisk synsvinkel (kap. 2) er det centrale problem at få fastlagt, hvor meget der kan fiskes af

## Anmeldelser

Peder Andersen, Fiskeriøkonomi, Esbjerg: Sydjysk Universitetsforlag, 1979, 298 s. 98,50 kr.

I samfundsvidenskabelig sammenhæng har fiskeriproblematikken indtil for nogle få år siden været et næsten uopdyrket område, - i hvert fald på dansk grund. P.A.s bog er således den første omfattende teoretiske fremstilling af fiskeriproblematikkens økonomiske aspekt på dansk.

Som politolog ville det selvfølgelig være halsbrækkende - og tillige uinteressant - at forsøge at vurdere bogens økonomisk-teoretiske indhold. Jeg skal i stedet nedenfor give en sammenfatning af bogen og begrænse mine vurderinger til dens "policy" relevante forslag.

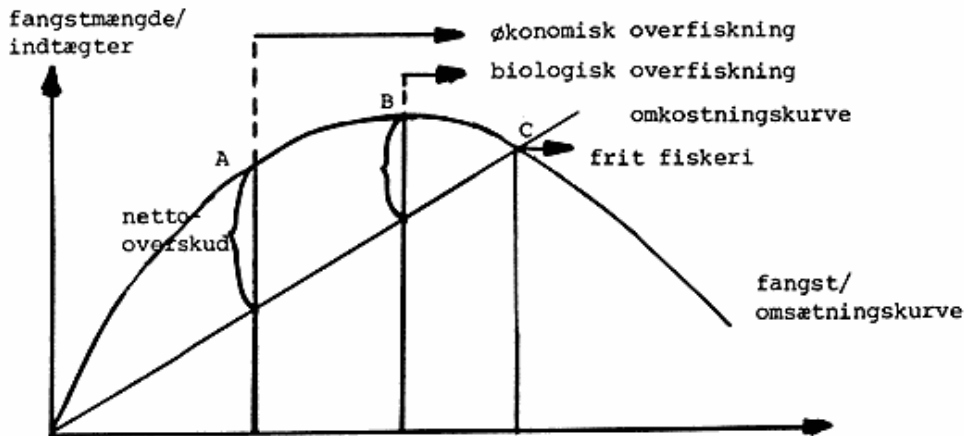
Enhver beskæftigelse med fiskeriproblemer - økonomisk som politologisk - må nødvendigvis tage udgangspunkt i en karakteristik af selve fiskeressourcen, hvilket P.A. da også indleder med (kap. 1).

Fiskeressourcen er - ligesom miljømæssige ressourcer - på to væsentlige punkter forskellige fra almindelige økonomiske ressourcer. Folkeretligt har de traditionelt været en fælles ejendom, som enhver principielt har haft åben adgang til frit at udnytte. Disse to særtræk skyldes, at de pågældende ressourcer ikke normalt lader sig underkaste individuel ejendomsret, samt at de har været antaget for uudtømmelige.

Denne uudtømmeligheds-forudsætning er imidlertid i vort århundrede i større eller mindre grad bristet på grund af teknologi- og velfærdsudviklingen, og fordi ressourcens fælles/åbne karakter intet incitament giver til at planlægge udnyttelsen langsigtet. Det har således i 60 og 70'erne ført til talrige eksempler på nedfiskning af forskellige fiskebestande med en stigende politisering til resultat.

Fisken er en selv-reproducerende ressource. Ud fra en biologisk synsvinkel (kap. 2) er det centrale problem at få fastlagt, hvor meget der kan fiskes af

hver bestand for på lang sigt at sikre det maksimalt, opretholdelige udbytte. Ser vi bort fra de i virkelighedens verden vigtige fødekæde-relationer arterne imellem (som selv biologerne har dårligt hold på), kan man sige, at biologisk optimalt fiskeri må begrænses til at fange netop den mængde, en fiskebestand



maksimalt kan vokse i løbet af en reproduktionscyklus (pkt. B). I den grad fiskeriet udvides ud over dette punkt, vil bestandens reproduktionsevne mindskes og dermed det opretholdelige udbytte. Der vil da være tale om biologisk overfiskning.

Mens den biologiske synsvinkel fokuserer på fangstmængden, centrerer den økonomiske synsvinkel (kap. 3) sig om det samfundsmæssige nettooverskud ved fiskeriet. Ved økonomisk optimalt fiskeri tilstræbes således en fiskeriindsats, der maksimerer det økonomiske overskud, dvs. omsætning fratrukket omkostninger (pkt. A).

Teoretisk set behøver frit fiskeri ikke at føre til biologisk overfiskning. Som man kan se på figuren vil øgede omkostninger eller lavere priser bevæge pkt. C nærmere pkt. B. Teknologi- og efterspørgsels-udviklingen har imidlertid udviklet sig i modsat retning.

I modsætning hertil vil frit fiskeri altid medføre en økonomisk overfiskning i form af et overforbrug af produktionsfaktorer, som vil opsuge fiskeriets mulige nettooverskud. Med "åben adgang" vil nye fartøjer blive tiltrukket så længe et nettooverskud i erhvervet eksisterer, dvs. indtil pkt. C, hvor ikke flere fartøjer kan få dækket sine omkostninger.

Løsningen på begge typer af overfiskning er regulering af fiskeriet. Når man udformer reguleringsmetoder, er det imidlertid ikke ligegyldigt, hvilken af de to typer overfiskning man sigter mod at løse. P.A. gennemgår (kap. 4) seks re-

guleringsmetoder, nemlig: 1) fredningsperioder og fredede områder, 2) mindstemål, 3) restriktioner på redskabstyper, 4) kvoter, 5) licens, 6) afgifter.

Reguleringsmetoderne 1-4, som er de traditionelt benyttede, er alle klart udformet ud fra en biologisk tankegang. Årsagen hertil er naturligvis, at det har været biologernes fortjeneste først at fremhæve faren ved det frie fiskeri, og deres definition af problemstillingen har derfor også dannet udgangspunkt for de tidlige reguleringstiltag. Problemet ved disse metoder er imidlertid, at de tilsigtede fangstbegrænsninger sker via en mindre effektiv udnyttelse af produktionsfaktorerne i stedet for en reel begrænsning af produktionsfaktor-ind-satsen. For eksempel medfører kvoter oftest døde perioder, hvor produktionsfaktorerne enten slet ikke udnyttes eller udnyttes dårligt.

P.A. når derfor til det resultat, at kun afgifter og under visse omstændigheder licens vil kunne føre til en økonomisk optimal løsning. Sammenfattende kan man sige, at alle reguleringsmetoderne vil virke som en omkostningsforøgelse for den enkelte fisker, som på figuren vil bevæge omkostningskurven fra pkt. C til B eller A afhængig af den valgte optimalitetsmålsætning. Forskellen er, at ved metoderne 1-4 spildes nettooverskuddet på ineffektive produktionsfaktorer, mens det med metoderne 5-6 kommer samfundet til gode, hvilket selv sagt som udgangspunkt taler stærkt til deres fordel.

Skal man kortsammenfatte P.A.s bidrag til fiskeridebatten er de vel, at økonomisk optimalitet bør tilstræbes, at det mål forudsætter regulering af det frie fiskeri, og at den bedste reguleringsmetode er afgifter.

For at vurdere disse forslags politiske muligheder er det vigtigt at overveje, hvilke konkurrerende målsætninger, der presser sig på i den politiske beslutningsproces. Jeg mener, at mindst tre andre målsætninger i fiskeripolitikken kan identificeres: 1) samfundets interesse i langsigtet forsyningssikkerhed, 2) fiskeriorganisationernes interesse i at minimere erhvervets tilpasningsomkostninger, og 3) regionale hensyn.

Behovet for regulering som sådan kan i dag nok anses for accepteret. Samfundets interesse i en langsigtet forsyningssikkerhed har her konvergeret med biologernes bevaringskrav over for fiskeriets kortsigtede interesse i fortsat frit fiskeri.

Spørgsmålet er da, hvilken optimalitet reguleringen skal sigte imod. Her er det væsentligt at fremhæve, at det økonomiske optimalitetspunkt altid vil ligge til venstre for det biologiske, og som sådan altid kræve en større reducereing af antallet af fiskere end det er nødvendigt for at opretholde den maksimale fangst på lang sigt. Den store arbejdsløshed ikke mindst i de egnsudviklingsområder, hvor fiskeriet primært befinder sig, samt det, at fiskeriet er i en over-

investeringsituation med et ønske om at minimere sine tilpasningsomkostninger peger derfor på det biologiske optimum som den politisk bedst mulige løsning.

Endelig er der spørgsmålet om, hvilken reguleringsmetode man skal vælge for at nå sin målsætning. Meget taler for licenssystemet i det mindste i en restruktureringsfase. Metoden åbner mulighed for på den ene side at tage regionale hensyn, og på den anden side at opsuge nettooverskuddet ved fiskeriet, som kunne benyttes til opkøb af ineffektive fiskerbåde. Afgiftsmetoden vil dog på lang sigt have fordele. Det giver større fleksibilitet i erhvervet og vil muligvis være administrativt mindre belastende.

P.A. inddrager (kap. 5) afslutningsvis et internationalt perspektiv i løsningen af fiskeriets problemer. Ud fra sin økonomiske optimalitets-målsætning ser han på to alternative scenarier, nemlig 1) en international total kvote opdelt på lande, og 2) et internationalt fælleshav under én myndighed, for eksempel EF. International økonomisk optimalitet må forudsætte, at man tager evt. komparative fordele mellem de nationale fiskerflåder i betragtning, således at de fartøjer, som er mest effektive kommer til at fiske. I det første tilfælde kan det opnåes ved at gøre nationale kvoter omsættelige internationalt. I tilfældet af internationalt fælleshav bør man regulere ved hjælp af afgifter og i stedet for deling af fiskerettigheder, forhandle om delingen af nettooverskuddet mellem de deltagende lande.

Ud fra en dansk EF synsvinkel kan det sidste forslag umiddelbart synes genialt. Det ville leve op til EFs målsætninger om åben adgang til EF-havet og en effektiv udnyttelse af fiskeriressourcen, og på grund af det danske fiskeris - i EF sammenhæng - høje effektivitet ville det få broderparten af den optimalt mulige fangstmængde. På denne måde kunne dansk fiskeri vælte hovedparten af tilpasningsomkostningerne over på EF partnerne.

Nu eksisterer de tre ovennævnte konkurrerende målsætninger også i de andre EF-lande, og derfor er løsningen naturligvis ligeså urealistisk, som den er genial, i hvert fald på kort og mellemlangt sigt. Men som taktisk udspil kunne det muligvis sætte Danmark i en god udgangsposition i EFs fiskeriforhandlinger.

Som nævnt indledningsvis er P.A.s bog et økonomisk-teoretisk værk, og visse af bogens afsnit vil utvivlsomt give ikke-økonomer et vist fordøjelsesbesvær. Men når det er sagt, må det også siges, at bogen, som søgt vist ovenfor, byder på en grundig indføring i fiskeriøkonomien og tillige indeholder en række policy-overvejelser, som absolut er relevante for en politologisk beskæftigelse med fiskeriproblematikken.

Jesper Grolin